

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS
VERSLO VADYBOS FAKULTETAS

Viktorija Skvarciany

**BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO RENGIMO METODINIAI
NURODYMAI**

VILNIUS 2019

RECENZAVO

prof. dr. Daiva Jurevičienė

doc. dr. Raimonda Martinkutė-Kaulienė

Leidiny s skirtas Vilniaus Gedimino technikos universiteto Verslo vadybos fakulteto pirmosios studijų pakopos studentams. Gali būti naudojamas ir kitų Vilniaus Gedimino technikos universiteto fakultetų pirmosios studijos pakopos studentų.

TURINYS

ĮVADAS	5
1. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO RENGIMO PROCESAS	6
1.1. TEMOS PASIRINKIMAS	6
1.2. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO STRUKTŪRA	7
<i>1.2.1. Bakalauro baigiamojo darbo įvado rengimas</i>	8
<i>1.2.2. Bakalauro baigiamojo darbo teorinės dalies rengimas</i>	10
<i>1.2.3. Bakalauro baigiamojo darbo metodinės dalies rengimas</i>	11
<i>1.2.4. Bakalauro baigiamojo darbo praktinės dalies rengimas</i>	12
<i>1.2.5. Bakalauro baigiamojo darbo išvadų ir siūlyimų (rekomendacijų) rengimas</i>	13
1.3. ATSISKAITYMAS UŽ BAKALAURO BAIGIAMĄJĮ DARBĄ.....	13
<i>1.3.1. Bakalauro baigiamasis darbas 1</i>	13
<i>1.3.2. Bakalauro baigiamasis darbas 2</i>	14
<i>1.3.3. Bakalauro baigiamasis darbas 3</i>	14
<i>1.3.4. Reikalavimai bakalauro baigiamojo darbo pristatymui (pranešimui)</i>	15
2. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO ĮFORMINIMAS	17
2.1. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO PUSLAPIŲ IR TEKSTO PARAMETRŲ NUSTATYMAS... .	17
2.1. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO TEKSTO IR SKYRIŲ BEI SKYRELIŲ PAVADINIMŲ ĮFORMINIMAS	17
2.2. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO LENTELIŲ ĮFORMINIMAS.....	18
2.3. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO PAVEIKSLŲ ĮFORMINIMAS	20
2.4. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO FORMULIŲ ĮFORMINIMAS.....	21
2.5. NAUDOTOS LITERATŪROS CITAVIMAS	22
LITERATŪRA	24

PRIEDAI

1 PRIEDAS. Bakalauro baigiamojo darbo pirmas antraštinis lapas	26
2 PRIEDAS. Bakalauro baigiamojo darbo antras antraštinis lapas.....	27
3 PRIEDAS. Baigiamojo bakalauro darbo (projekto) užduoties pavyzdys.....	28
4 PRIEDAS. Baigiamojo bakalauro darbo (projekto) anotacijos lietuvių kalba pavyzdys	29
5 PRIEDAS. Baigiamojo bakalauro darbo (projekto) anotacijos anglų kalba pavyzdys	30
6 PRIEDAS. Baigiamojo bakalauro darbo (projekto) sąžiningumo deklaracijos pavyzdys	31

ĮVADAS

Šis leidinys skirtas Verslo vadybos fakulteto nuolatinių ir išėstinių studijų studentams rengiantiems bakalauro baigiamuosius darbus.

Pirmosios pakopos studijų studentas bakalaurantas baigęs studijas įgyja bakalauro kvalifikacinį laipsnį. Bakalauro kvalifikacinis laipsnis pažymi, kad absolventas įgijo universitetinį aukštąjį išsilavinimą ir atsiskaitė už studijas, kurių apimtis 240 kreditų (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, n. d.). Bakalauro studijos yra baigiamos apsiginant bakalauro baigiamąjį darbą, kurio tikslas parodyti studento įgytą kvalifikaciją. Bakalauro baigiamasis darbas turi parodyti studento gebėjimus tirti, analizuoti, vertinti verslo, vadybinius ir ekonominius procesus, vykstančius įmonėse, verslo sektoriuose, valstybėje.

Metodinės priemonės **tikslas** – paruošti ir pateikti pirmosios pakopos studijų studentams bakalauro baigiamajam darbui keliamus reikalavimus.

1. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO RENGIMO PROCESAS

Bakalauro baigiamasis darbas (projektas) – tai pirmosios pakopos studento savarankiškai parengtas taikomojo ar tiriamojo pobūdžio rašto darbas, kuriuo studentas turi parodyti, kad jis per studijų procesą sukaupė žinių, įgijo reikiamų gebėjimų ir turi pakankamą analitinio ir projektavimo darbo patirtį atitinkamoje studijų kryptyje (šakoje) (Vilniaus Gedimino technikos Universitetas, 2017).

Bakalauro baigiamasis darbas yra akademinis rašto darbas, kurį rašant studentas turi parodyti savo gebėjimus analizuoti akademinę literatūrą, sisteminti mokslininkų / autorių požiūrius į jo (studento) nagrinėjamą reiškinį, pateikti savo įžvalgas nagrinėjama tema bei pateikti apibendrinamus, išskiriant pagrindinius analizuojamos problemos aspektus. Tokio pobūdžio akademiniai darbai padeda studentui socializuotis universiteto dalykų ir disciplinų diskurse (Pineteh, 2013).

1.1. Temos pasirinkimas

Temos pasirinkimas – viena svarbiausių užduočių. Baigiamojo darbo tema turi atitikti studento studijų programą ir specializaciją (jei tokia yra). Studentas gali rinktis iš temų, kurias siūlo katedros, kuriai priklauso jo (studento) studijuojama programa, dėstytojai arba pasiūlyti temą pats.

Savarankiškai formuluojant studentui siūloma atsakyti į tokius klausimus (Eco, 2015):

1. Ar pasirinkta tema atspindi studijuotus dalykus bei įgytą patirtį?
2. Ar reikiami šaltiniai yra pasiekiami?
3. Ar jūsų kompetencijos pakanka tam, kad galėtumėte suprasti / analizuoti reikiamus šaltinius?
4. Ar jūsų patirties užtenka tam, kad galėtumėte pasinaudoti metodika, kuri reikalinga baigiamojo darbo tyrimui atlikti?

Dar vienas svarbus aspektas, renkantis baigiamojo darbo temą yra duomenų buvimas / egzistavimas. Tai yra, jeigu studentas nori nagrinėti, pavyzdžiui, konkrečią įmonę, iš pradžių reikėtų išsiaiškinti ar bus galimybė gauti tyrimui reikalingų duomenų, nes, jeigu duomenų nėra, tyrimas negalės būti atliktas. Tyrimui galima naudoti duomenis, skelbiamus ir oficialiuose statistikos portaluose. Oficiali statistika yra skelbiama puslapiuose:

- Oficialios statistikos portalas (<https://www.stat.gov.lt/>);
- Lietuvos bankų asociacija (<http://www.lba.lt/lt/bendra-banku-sektorius-informacija>);

- Lietuvos bankas (<http://www.lb.lt/lt/statistika>);
- Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>);
- The World Bank (<http://databank.worldbank.org/data/home.aspx>) ir kt.

Pasirinkęs temą studentas turi sudaryti preliminarų baigiamojo darbo turinį, kuris atliks plano vaidmenį. Turinys turi atitikti reikalaujamą baigiamojo darbo struktūrą.

1.2. Bakalauro baigiamojo darbo struktūra

Darbą galima suskirstyti į tris pagrindines dalis: įvadas, dėstomoji dalis ir išvados (Rutkauskas, Plakys, & Sūdžius, 2011). Dėstomoji dalis – pagrindinė darbo dalis, kurioje studentas sprendžia iškeltą problemą teoriniu ir praktiniu aspektais. Iškeltos problemos sprendimui studentas turi atlikti akademinės literatūros apžvalgą, kurioje pateikia teorinius problemos sprendimo būdus. Toliau studentas paruošia metodiką, tai yra aprašo konkrečius metodus, kuriais remiantis ieškos problemos sprendimo būdų. Parengęs metodiką, studentas, naudodamasis joje (metodikoje) aprašytais tyrimo metodais, atlieka praktinius skaičiavimus, tai yra sprendžią konkrečią problemą. Taigi, iš viso, bakalauro baigiamasis darbas turi mažiausiai penkis skyrius (dėstomąją dalį sudaro mažiausiai trys skyriai):

- įvadas;
- teorinė dalis;
- metodinė dalis;
- praktinė dalis (praktinė dalis gali būti sudaryta iš dviejų skyrių: tiriamojo-analitinio ir projektinio);
- išvados ar išvados ir siūlymai (rekomendacijos).

Pažymėtina, kad visų studentų darbai turi turėti vienodą struktūrą. Baigiamojo darbo aiškinamąjį raštą sudaro:

- pirmas titulinis lapas;
- antras titulinis lapas;
- baigiamojo bakalauro darbo (projekto) užduotis;
- baigiamojo bakalauro darbo anotacija lietuvių kalba;
- baigiamojo bakalauro darbo anotacija anglų kalba;
- baigiamojo darbo (projekto) sąžiningumo deklaracija;
- turinys;
- paveikslų sąrašas;
- lentelių sąrašas;
- priedų sąrašas (jeigu yra);

- santrumpos (jeigu reikia);
- įvadas;
- teorinė baigiamojo darbo dalis;
- metodinė baigiamojo darbo dalis;
- praktinė baigiamojo darbo dalis;
- išvados ir siūlymai (rekomendacijos);
- literatūros sąrašas (literatūros sąrašas apipavidalinamas remiantis APA stiliumi);
- priedai (jeigu yra).

Visų blankų pavyzdžiai yra pateikti VGTU internetiniame puslapyje (Studentams → Studijų procesas → Baigiamieji darbai → Baigiamųjų darbų blankai).

1.2.1. Bakalauro baigiamojo darbo įvado rengimas

Įvade baigiamojo darbo autorius turi pateikti:

- tyrimo aktualumą;
- tyrimo problemą;
- tyrimo objektą;
- tyrimo tikslą;
- tikslui pasiekti iškeltus uždavinius;
- tyrimui naudojamų metodų sąrašą;
- darbo praktinės reikšmės aprašymas.

Tyrimo aktualumas. Tyrimo aktualume darbo autorius turi argumentuotai paaiškinti, kodėl jo nagrinėjama tema yra svarbi ir turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į šiuolaikinio pasaulio aktualijas. Autorius turi pateikti tyrimo naujumą be jo praktinę svarbą. Tyrimo aktualumui tikslinga skirti apie 1500 ženklų su tarpais. Iš tyrimo aktualumo turi išplaukti tyrimo problema. Po žodžių „tyrimo aktualumas“ padedamas taškas.

Tyrimo problema. Problemos formulavimas – yra pirmas ir vienas pagrindinių žingsnių tyrimo procese (Kumar, 2011). Tyrimo problema – tai klausimas, į kurį autorius ieško atsakymo viso darbo eigoje. Vienas svarbiausių tyrėjo uždavinių – tinkamai suformuluoti tyrimo problemą. Tyrimo problemos formuluotė gali prasidėti klausimu ar būti teiginio formos. Jeigu tyrimo problema yra klausimo formos, galima naudoti tokius klausiamuosius žodžius (Žitkienė & Mačerinskienė, 2018):

- *kas, koks, kur* – kuomet darbas yra aptariamojo, aprašomojo pobūdžio;
- *kodėl* – kuomet darbas yra aiškinamojo, interpretuojamojo, analizuojamojo pobūdžio;

– *kaip* – kuomet darbas yra vertinamojo pobūdžio.

Jeigu tyrimo problema formuluojama kaip teiginys, tuomet jame reikėtų tiksliai įvardinti kokius reiškinius ir / ar procesus norima tirti, t. y. reikia nurodyti jų trūkumus.

Bakalauro baigiamieji darbai vis dėlto dažniausiai yra vertinamojo pobūdžio, tai yra studentai vertina, pavyzdžiui, nagrinėjamos įmonės būklę, vertina tam tikrų reiškinių įtaką kitiems reiškiniams ir pan. Tam, kad galima būtų labiau įsisavinti tyrimo problemos formulavimą, toliau yra pateikiami keli pavyzdžiai. Pavyzdžiuose pateiktos bakalauro baigiamųjų darbų temų ir tyrimo problemų formuluotės:

1. Tema: Lietuvos komercinių bankų finansinės rizikos vertinimas.

Problema – kaip įvertinti Lietuvos komercinių bankų finansinę riziką.

2. Tema: Investicijų į gamybos įmonių produktyvumą Lietuvoje vertinimas.

Problema – kaip įvertinti investicijų į gamybos įmonių produktyvumą bei produktyvumo augimo galimybes.

3. Tema: Kokybės vadybos sistemos diegimas Lietuvos–Vokietijos UAB „Veka-Auto“

Problema – pasikartojančios vadybinės klaidos atliekamos vykdant vežimus.

4. Tema: Paslaugų įmonės integruotos marketingo komunikacijos vertinimas.

Problema – nepakankamas marketingo komunikacijos efektyvumas.

Po žodžių „tyrimo objektas“ dedamas ilgas brūkšnys ir objektas pradedamas rašyti mažąja raide.

Tyrimo objektas. Tyrimo objektą galima apibrėžti kaip pagrindinį baigiamojo darbo reikšminį žodį. Kardelis (2016) tyrimo objektą apibrėžia kaip tiriamąjį dalyką, kuriuo gali būti viskas į ką nukreiptas pažinimo procesas. Bakalauro baigiamajame darbe yra formuluojamas vienas tyrimo objektas. Aukščiau yra pateikti baigiamųjų darbų temų pavyzdžiai. Šiais atvejais tyrimo objektai būtų tokie:

1. Lietuvos komercinių bankų finansinė rizika.

2. Investicijos į gamybos įmones.

3. Kokybės vadybos sistema.

4. Paslaugų įmonės integruota marketingo komunikacija.

Po žodžių „tyrimo objektas“ dedamas ilgas brūkšnys ir objektas pradedamas rašyti mažąja raide.

Tyrimo tikslas. Tyrimo tikslą galima apibrėžti kaip norimą gauti galutinį rezultatą (Bui, 2014). Galutinis rezultatas gali būti, pavyzdžiui, nagrinėjamo reiškinio vertinimo modelio / sistemos / algoritmo pasiūlymas ir praktinis patikrinimas. Kitaip tariant, tyrimo tikslas nurodo

bendrą studento atliekamo tyrimo kryptį ir yra orientuotas į iškelto problemos teorinio ir taikomojo sprendimo paieškas (Kardelis, 2016). Po žodžių „tyrimo tikslas“ dedamas ilgas brūkšnyš ir tikslas pradedamas rašyti mažąja raide.

Tyrimo uždaviniai. Tyrimo tikslui pasiekti yra iškeliami uždaviniai, kurie atlieka plano, kuris skirtas, tikslui pasiekti funkcijas. Bakalauro baigiamajame darbe siūloma iškelti tris-keturis uždavinius. Pirmas uždavinys yra iškeliamas bakalauro baigiamojo darbo teorinei daliai; antras – metodinei daliai; trečias-ketvirtas praktinei (tiriamajai-analitinei ir projektinei) daliai. Uždavinių gali būti ir daugiau, tačiau siūloma, kad jų būtų ne daugiau negu penki. Uždavinių sprendimo rezultatus bakalaurantas turi pateikti išvadose. Uždavinius siūloma pradėti formuluoti tokiais žodžiais:

- nustatyti;
- įvertinti;
- pasiūlyti;
- pateikti;
- parengti;
- identifikuoti ir kt.

Tyrimo metodai. Šioje skiltyje turi būti nurodyti metodai, kuriuos studentas taikė baigiamajam bakalauro darbui parengti.

Tyrimo apribojimai. Šioje skiltyje turi būti pateikti visi tyrimo apribojimai.

1.2.2. Bakalauro baigiamojo darbo teorinės dalies rengimas

Teorinė darbo dalis skirta akademinės literatūros apžvalgai nagrinėjama tema, skirtingų mokslininkų / autorių požiūrių į tiriamąjį reiškinį analizei. Teorinėje darbo dalyje bakalaurantas turi susisteminti mokslininkų / autorių požiūrį į jo (bakalauranto) nagrinėjamą temą, pateikti savo kritinį vertinimą, savo nuomonę. Savo nuomonės pateikimas yra viena svarbiausių užduočių, nes būtent nuomonės pateikimas parodo bakalauranto nagrinėjamos problemos supratimo lygį bei įsigilinimą į ją.

Bakalauro baigiamojo darbo teorinėje dalyje turi būti nagrinėjami akademiniai šaltiniai, tai yra:

- moksliniai straipsniai;
- monografijos;
- vadovėliai;
- mokomosios knygos ir kt.

Tačiau svarbu, išlaikyti teisingą bibliografinių leidinių proporciją. Siūloma, kad moksliniai straipsniai sudarytų ne mažiau kaip 60 proc. visų analizuojamų šaltinių (iš kurių mažiausiai 70 proc. analizuojamų straipsnių turi būti užsienio mokslininkų), o likę 40 proc. skirti kitiems šaltiniams. Tokia proporcija turi būti išlaikyta todėl, kad būtent moksliniuose straipsniuose yra pateikiami naujausių tyrimų duomenys, moksliniame pasaulyje dominuojantys požiūriai į reiškinius ir pan. Pažymėtina, kad bakalauro baigiamajame darbe studentas turi apžvelgti mažiausiai 50 akademinį šaltinių. Pažymėtina, kad 75 proc. visų šaltinių turi būti pasutinių penkių metų. Be to, svarbu žinoti, kad negalima naudotis šaltiniais, kuriuose pateikta nepatikima informacija. Tokiais šaltiniais galima pavadinti daugelį internetinių puslapių, tokių kaip:

- Wikipedia (<http://wikipedia.org>);
- Investopedia (<http://investopedia.com>);
- Investologija (<http://investologija.lt>);
- Gabūs ir drąsūs (<http://gid.lt>);
- Investavimas (<http://investavimas.lt>);
- Mokslai (<https://mokslai.lt>);
- Finansistas (<http://finansistas.net>) ir kiti panašaus turinio internetiniai puslapiai / šaltiniai.

Svarbu paminėti, kad studentas, rengiantis bakalauro baigiamąjį darbą, turi ne tik pateikti skirtingų mokslininkų požiūrius į nagrinėjamą objektą, bet ir juos susisteminti. Analizuodamas ekonomines ir vadybines teorijas, studentas turi ne tik jas aprašyti, bet ir mokėti pritaikyti konkrečios nagrinėjamos problemos sprendimui. Iš tikrųjų, norint tinkamai susisteminti akademinuose šaltiniuose pateikiamą informaciją, svarbu suprasti, kas yra sisteminimas. Duomenų sisteminimą galima apibrėžti kaip duomenų grupavimą, kurio metu yra sudaromos grupės pagal tam tikrus esminius ir neesminius požymius (Kardelis, 2016).

Nagrinėdamas akademinę literatūrą, bakalauro baigiamojo darbo autorius gali parengti teorinį nagrinėjamos problemos sprendimo modelį. Kitaip tariant, pirmoje darbo dalyje gali būti pasiūlytas teorinis modelis darbe iškeltam tikslui pasiekti.

1.2.3. Bakalauro baigiamojo darbo metodinės dalies rengimas

Metodinė bakalauro baigiamojo darbo dalis skirta empirinio tyrimo metodų analizei. Šioje dalyje bakalauro baigiamojo darbo autorius turi aprašyti metodus, kurie bus naudojami praktinėje dalyje tyrimui atlikti. Tai yra metodinėje darbo dalyje bakalaurantas, remdamasis akademinę literatūrą, turi pasiūlyti metodus iškeltai tyrimo problemai spręsti. Visi metodai turi

būti išsamiai aprašyti ir turi būti nurodyti kam konkrečiai jie bus naudojami. Pavyzdžiui, jeigu bakalaurantas ketina apskaičiuoti ryšį tarp kintamųjų ir tam naudoja koreliacinę analizę, tai svarbu nurodyti ryšys tarp kokių kintamųjų bus matuojamas ir ką jis (darbo autorius) siekia išsiaiškinti, nustatydamas tuos ryšius. Taip pat svarbu pateikti visas naudojamas formules. Žinoma, visi skaičiavimai (jeigu tokie daromi) atliekami naudojantis specializuotomis statistinėmis programomis, tačiau vis tiek skaičiavimams naudojamos formulės, kurias būtina pateikti metodinėje dalyje. Svarbu ne tik jas pateikti, bet ir išsamiai paaiškinti kam ir kodėl tos formulės naudojamos ir kokį rezultatą siekia gauti darbo autorius.

Svarbu paminėti, kad, būtina pateikti ir atliktų skaičiavimų patikimumo rodiklius. Nustatyti tyrimo patikimumą yra svarbu dėl to, kad tyrimo rezultatus būtų galima interpretuoti. Jeigu gauti rezultatai nėra patikimi, jie negali būti interpretuojami ir paaiškinami, o tokiu atveju bakalauro baigiamasis darbas praranda savo vertę.

Metodinėje darbo dalyje taip pat gali būti iškelta hipotezė / hipotezės¹, kurią (-ias) tikrins autorius. Hipotezė – tai idėja, spėjimas, kuris turi būti patikrintas empiriškai. Hipotezės iškėlimas nėra būtina bakalauro baigiamojo darbo dalis. Dėl hipotezės iškėlimo turi spręsti pats darbo autorius.

1.2.4. Bakalauro baigiamojo darbo praktinės dalies rengimas

Trečia bakalauro baigiamojo darbo dalis yra praktinė. Atkreiptinas dėmesys, kad praktinė dalis gali būti skaidoma į dvi: tiriamąją-analitinę ir projektinę. Ši dalis skirta iškeltos problemos praktiniams sprendimams. Šioje dalyje bakalaurantas turi pateikti konkrečius tyrimo rezultatus, gautus naudojant metodinėje darbo dalyje aprašytus metodus. Praktinėje darbo dalyje turi būti pateikti atliktos analizės rezultatai, atlikti skaičiavimai. Pažymėtina, kad skaičiavimai – tai tik skaičiavimų rezultatai, o visi matematiniai veiksmai, tarpiniai rezultatai yra pateikiami prieduose. Šioje dalyje galima pateikti esamą statistinę medžiagą ir tyrimo metu gautus rezultatus. Patartina informaciją susisteminti, tai yra pateikti lenteles, paveikslus, nes tai palengvina medžiagos įsisavinimą skaitytoju, jos (medžiagos) supratimą.

Tačiau viena svarbiausių šio skyriaus užduočių yra atlikto tyrimo rezultatų ir analizuojamų reiškinių vertinimas. Trečioje darbo dalyje gali būti rengiamas projektas, kuriame pateikiami iškeltos problemos sprendimo būdai pateikiant alternatyvius sprendimus. Bakalaurantas turi parodyti savo gebėjimus ne tik pateikti, bet ir interpretuoti gautus tyrimo rezultatus.

¹ Svarbu nesumaišyti iškeliamų hipotezių su statistinėmis hipotezėmis. Statistinės hipotezės iškeliomos atliekant konkrečius statistinius skaičiavimus.

Svarbu pažymėti, kad kiekvieno skyriaus gale bakalauro baigiamojo darbo autorius turi pateikti pagrindines praktinės bakalauro baigiamojo darbo dalies išvadas, kuriose turi apžvelgti pagrindinius darbo rezultatus ir jų interpretavimą.

1.2.5. Bakalauro baigiamojo darbo išvadų ir siūlymų (rekomendacijų) rengimas

Išvadų skyriuje yra pateikiamos pagrindinės bakalauro baigiamojo darbo išvados, kuriuose bakalaurantas turi parodyti tyrimo problemos sprendimo rezultatus. Svarbu pažymėti, kad tyrimo išvados turi atitikti darbo įvade iškeltus uždavinius, t. y. kiekviena išvada yra kaip atsakymas į kiekvieną darbo uždavinį. Pažymėtina, kad išvadų turi būti ne mažiau negu iškelta uždavinių. Išvados yra numeruojamos. Rekomenduotina bakalauro baigiamojo darbo išvadoms skirti vieną – du puslapius.

Taip pat šitoje darbo dalyje gali būti pateiktos ir praktinės rekomendacijos / siūlymai iškeltai problemai spręsti. Siūlymai (rekomendacijos) pateikiami atskiru poskyriu iš karto po paskutinės išvados.

1.3. Atsiskaitymas už bakalauro baigiamąjį darbą

1.3.1. Bakalauro baigiamasis darbas 1

Atsiskaitymas už BD1 vyksta semestro pabaigoje, katedros vedėjo nustatytu laiku. Atsiskaitymui už bakalauro baigiamojo darbo pirmą dalį studentas turi:

- pasirinkti baigiamojo darbo temą, kuri atitinka jo studijuojamą programą ir specializaciją (jeigu tokia yra);
- susisiekti su baigiamojo darbo vadovu ir aptarti baigiamojo darbo rengimo etapus;
- parengti įvadą, tai yra:
 - pagrįsti pasirinktos temos aktualumą;
 - išsikelti tyrimo problemą;
 - apibūdinti tyrimo objektą;
 - nustatyti tyrimo tikslą;
 - pasirinkti uždavinius nustatytam tikslui pasiekti;
- parengti bakalauro baigiamojo darbo išplėstinį planą (turinį);
- akademinės literatūros analizę (reikia apžvelgti mažiausiai 20 paskutinių penkių metų šaltinius);
- pasiūlyti teorinį iškeltos sprendimo problemos sprendimo būdą;

- paruošti pirmosios bakalauro baigiamojo darbo dalies pirmines išvadas.

Bakalauro baigiamojo darbo pirma dalis atsiskaitoma darbo vadovui. Jeigu darbas įskaitytas, studentas turi pateikti katedrai pirmąjį antraštinį baigiamojo darbo lapą su darbo vadovo parašytu procentiniu įvertinimu (tai yra kiek procentų darbo atlikta – turi būti mažiausiai 30 proc.), su darbo vadovo įvertinimu (įskaityta / neįskaityta), su darbo vadovo parašu, su atsiskaitymo data. Bakalauro baigiamojo darbo pirmos dalies atsiskaitymo terminai pateikiami katedrų puslapyje.

1.3.2. Bakalauro baigiamasis darbas 2

Atsiskaitymas už BD2 katedros vedėjo nustatytu laiku. Atsiskaitymui už bakalauro baigiamojo darbo antrą dalį studentas turi turėti:

- parengtą bakalauro baigiamojo darbo įvadą;
- parengtą bakalauro baigiamojo darbo teorinę dalį;
- parengtą bakalauro baigiamojo darbo metodologinę dalį;
- parengtą bakalauro baigiamojo darbo praktinę / tiriamąją dalį;
- parengtas bakalauro baigiamojo darbo išvadas.

Taigi, BD2 atsiskaitymui bakalaurantas turi turėti mažiausiai 85 proc. užbaigtą darbą. Atsiskaitymas už BD2 vyksta katedros vedėjo suformuotoje komisijoje, kurioje studentai turi pristatyti savo darbą. Komisijos pirmininkai priima sprendimą ar darbas atitinka bakalauro baigiamajam darbui keliamus reikalavimus. Jeigu darbas atitinka visus jam keliamus reikalavimus, studentui rašoma įskaita už BD2.

1.3.3. Bakalauro baigiamasis darbas 3

Atsiskaitymas už BD3 – tai yra bakalauro baigiamojo darbo gynimas komisijoje katedros vedėjo nustatytu laiku. Pažymėtina, kad bakalauro baigiamasis darbas ginamas viešai, tai yra gynime gali dalyvauti visi norintys asmenys. Siūloma tokia baigiamojo darbo gynimo tvarka (Sūdžius & Plakys, 2009):

1. Studentai supažindinami su komisijos sudėtimi.
2. Komisijos pirmininkas pakviečia bakalaurantą, įvardindamas jo darbo temą ir vadovą bei suteikia žodį autoriui.
3. Bakalaurantas pristato savo baigiamąjį darbą.

4. Suteikiamas žodis bakalauro baigiamojo darbo vadovui (jeigu jis dalyvauja gynime).
5. Suteikiamas žodis recenzentui. Jeigu recenzentas nedalyvauja bakalauro baigiamųjų darbų gynime, tuomet su recenzija supažindina komisijos pirmininkas arba kitas gynimo komisijos narys.
6. Autorius atsako į recenzento, komisijos narių ir kitų dalyvių klausimus (jeigu jų yra).
7. Komisijos pirmininkas padėkoja autoriui ir kviečiamas kitas pranešėjas.

1.3.4. Reikalavimai bakalauro baigiamojo darbo pristatymui (pranešimui)

Viena svarbiausių gynimo proceso dalių – darbo pristatymas (pranešimas). Pranešimas ruošiamas naudojant *PowerPoint* ar kitą pristatymams skirtą programą. Baigiamajam darbui pristatyti skiriama iki 10 minučių, tad labai svarbu parengti informatyvų pranešimą ir pateikti svarbiausius tyrimo metu gautus rezultatus. Patartina skaidres paruošti taip:

- Pirma skaidrė: bakalauro baigiamojo darbo pavadinimas; autoriaus vardas, pavardė; darbo vadovo mokslinis laipsnis, vardas ir pavardė.
- Antra skaidrė: pranešimo planas. Čia autorius turi parašyti apie ką kalbės pranešimo metu. Tai yra skaidrėje pateikiamas trumpas pranešimo turinys.
- Trečia ir ketvirta skaidrės: skiriamos įvadui. Autorius turi pateikti tyrimo aktualumą, problemą, objektą, tikslą, uždavinius. Pažymėtina, kad tyrimo aktualumo rašyti skaidrėse nereikia, jį pranešėjas turi pristatyti žodžiu. Skaidrėse parašomi tik problema, objektas, tikslas, uždaviniai. Pažymėtina, kad perskaityti galima tik problemą, tikslą, objektą ir tikslą, o uždavinių skaityti nereikia.
- Penkta-šešta skaidrės skirtos teorinei daliai. Šiose skaidrėse autorius turi pateikti svarbiausius teorinius rezultatus. Tai gali būti pasiūlytas nagrinėjamo reiškinių apibrėžimas, teorinis problemos sprendimo modelis ir pan. Svarbu paminėti, kad informacija auditorijos lengviau priimama, kai ji pateikiama naudojant grafikus, paveikslus, schemas. Taigi, rašyti skaidrėse teksto nereikia. Reikia pateikti tik pagrindinius gautus rezultatus. Jeigu rezultatų neįmanoma pateikti grafiškai, tuomet rašant tekstą reikia vadovautis „7/7 taisykle“, kuria remiantis skaidrėse negali būti daugiau negu 7 eilutės teksto ir vienoje eilutėje negali būti daugiau negu 7 žodžiai, nes tik tokiu atveju klausytojai gali įsigilinti į tekstą. T. p. pažymėtina, kad šrifto dydis turi

būti mažiausiai 20 *pt*, nes kitu atveju auditorija negalės matyti, kas parašyta skaidrėje.

- Septinta-aštunta skaidrės skirtos tyrimo metodikai. Šiose skaidrėse siūloma pateikti, pavyzdžiui, metodų, kurie buvo naudojami tyrimui atlikti, pavadinimus. Tačiau jokio aprašymo pateikti nereikia. Autorius turi žodžiu trumpai papasakoti naudojamų metodų esmę ir kodėl jis pasirinko būtent tokius metodus.
- Devinta-trylikta skaidrės skirtos tyrimo rezultatams pristatyti. Šiai daliai pranešėjas turi skirti didžiausią dėmesį. Čia taip pat siūloma pateikti grafikus, schemas ir kitą vaizdinę medžiagą.
- Keturiolika skaidrė skirta išvadoms. Svarbu paminėti, kad išvadų nereikia kopijuoti iš darbo, jas reikia sutrumpinti. Siūloma kiekvienai išvadai skirti po vieną sakinį, kurio pagalba būtų pristatyti svarbiausi bakalauro baigiamojo darbo rezultatai. Kitaip tariant, pranešėjas turi išvadas pristatyti žodžiu.
- Penkiolika skaidrė skirta reziümė. Tai yra pranešėjas turi priminti ką pristatė ir apie ką papasakojo savo pranešimo metu. Dažnai šita skaidrė yra skaidrės, kurioje pateiktas prezentacijos planas, atkartojimas.
- Šešiolika skaidrė skirta informacijai apie autorių. Šioje skaidrėje pakartojamas pranešėjo vardas, pavardė bei pateikiama kontaktinė informacija (gali būti elektroninio pašto adresas).

Patariama prieš kiekvieno skyriaus pristatymą įdėti skaidrę su skyriaus pavadinimu ir tame skyriuje sprendžiamais uždaviniais, kad auditorija tiksliai žinotų apie ką kalba pranešėjas. Taip pat svarbu prisiminti, kad skaidrės yra skirtos ne pranešėjui, o auditorijai. Tai yra skaidrės tarsi primena auditorijai apie ką kalba bakalaurantas.

Taip pat svarbu pažymėti, kad, skaidrėse nereikia pateikti daug teksto. Jeigu vis dėlto skaidrėse pateiktas tekstas, jis turi būti gerai matomas auditorijai. Tam teksto dydis neturi būti mažesnis negu 20 *pt*. Be to, nepatartina skaityti pateikto teksto, o pasakoti. Pranešėjas gali perskaityti tik tyrimo problemą, objektą, tikslą ir svarbiausias bakalauro baigiamajame darbe naudojamas sąvokas (sąvokų neturi būti daugiau nei trys).

Tinkamai paruoštas pristatymas turi parodyti autoriaus įsigilinimą į tiriamą problemą ir jos supratimą.

2. BAKALAURO BAIGIAMOJO DARBO ĮFORMINIMAS

2.1. Bakalauro baigiamojo darbo puslapių ir teksto parametrų nustatymas

Bakalauro baigiamasis darbas turi atitikti visus jam keliamus reikalavimus. Vienas iš tokių reikalavimų – darbo apimtis. Bakalauro baigiamojo darbo apimtis turi būti nuo 50 iki 70 puslapių, neįskaitant priedų. Paskutiniai skyrių puslapiai turi būti užpildyti mažiausiai 60 proc. Bakalauro baigiamasis darbas turi būti spausdinamas naudojant *Times New Roman* šriftą, kurio aukštis turi būti 12 *pt*. Tarp eilučių turi būti išlaikytas 1,5 intervalo tarpas. Darbas turi būti spausdinamas lapuose paliekant paraštes, kurių išmatavimai yra tokie:

- iš kairės – 3 cm;
- iš dešinės – 2 cm;
- iš viršaus – 2 cm;
- iš apačios – 2 cm.

Tam, kad galima būtų nustatyti šį dydį *Word* dokumente reikia atlikti tokius veiksmus: *Page Layout* → *Margins* → *Custom Margins*.

Pastraipos pirmoji eilutė nuo puslapio krašto turi būti atitraukta 1,5 cm. Tam, kad galima būtų nustatyti šį dydį *Word* dokumente reikia atlikti tokius veiksmus: *Paragraph* → *Tabs* → *Default Tabs Stops 1,5 cm*.

Tarp pastraipų neturi būti praleistas tarpas. Tam, kad galima būtų pašalinti tarpus *Word* dokumente reikia atlikti tokius veiksmus: *Paragraph* → *Spacing* → *Before: 0 pt* → *After: 0 pt*.

2.1. Bakalauro baigiamojo darbo teksto ir skyrių bei skyrelių pavadinimų įforminimas

Bakalauro baigiamasis darbas yra dalinamas į skyrius, o skyriai – į poskyrius. Kaip jau buvo minėta, bakalauro baigiamasis darbas turi turėti penkis pagrindinius skyrius:

- įvadą;
- teorinę dalį;
- metodinę dalį;
- praktinę dalį (gali būti skiriama į tiriamąją analitinę ir projektinę dalis);
- išvadas.

Visos išvardintos dalys turi būti įformintos, kaip pirmo lygio antraštės (angl. *Heading 1*). Šios antraštės yra rašomos didžiosiomis raidėmis, šrifto dydis 14 *pt*, lygiuotė – *Justify*. Prieš ir po antrašte turi būti paliktas tam tikras tarpas. Tarpui nustatyti, reikia atlikti tokius veiksmus

Word'e: Paragraph → Spacing → Before: Auto → After: Auto. Bakalauro baigiamojo darbo skyriai yra numeruojami, tačiau ne visi. Įvadas ir išvados numeracijos neturi. Numeracijos neturi ir literatūros sąrašas. Šios pirmo lygio antraštės yra rašomos didžiosiomis raidėmis, šrifto dydis 14 pt, lygiuotė – *Justify*. Prieš ir po antrašte turi būti paliktas tam tikras tarpas. Tarpui nustatyti, reikia atlikti tokius veiksmus *Word'e: Paragraph → Spacing → Before: Auto → After: Auto.*

Skyriai gali būti suskirstyti į poskyrius (*Heading 2*). Antro lygio antraštė rašoma mažosiomis raidėmis (išskyrus pirmąją antraštės raidę, kuriai rašyti naudojama didžioji raidė), šrifto dydis 14 pt, lygiuotė – *Justify*. Prieš ir po antrašte turi būti paliktas tarpas. Tarpui nustatyti, reikia atlikti tokius veiksmus *Word'e: Paragraph → Spacing → Before: Auto → After: Auto.* Visos antro lygio antraštės yra numeruojamos dviem skaičiais, iš kurių pirmas – skyriaus eilės numeris, antras – poskyrio eilės numeris (pvz.: 1.2.).

Savo ruožtu poskyriai gali būti suskirstyti į skyrelius (*Heading 3*). Trečio lygio antraštė rašoma mažosiomis raidėmis (išskyrus pirmąją antraštės raidę, kuriai rašyti naudojama didžioji raidė), kursyvu, šrifto dydis 13 pt, lygiuotė – *Justify*. Prieš ir po antrašte turi būti paliktas tarpas. Tarpui nustatyti, reikia atlikti tokius veiksmus *Word'e: Paragraph → Spacing → Before: Auto → After: Auto.* Visos trečio lygio antraštės yra numeruojamos trimis skaičiais, iš kurių pirmas – skyriaus eilės numeris, antras – poskyrio eilės numeris, trečias – skyrelio eilės numeris (pvz.: 1.2.4.).

Svarbu paminėti, kad po antraščių pavadinimų taškai nededami. Be to, kiekvienas skyrius yra pradedamas rašyti naujame puslapyje, o poskyriai ir skyreliai – tame pačiame puslapyje. Taip pat pažymėtina, kad negalima poskyrio, skyrelio pavadinimo parašyti viename puslapyje, o tekstą pradėti kitame. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad poskyrio apimtis negali būti mažesnė negu trys lapai, skyrelio – negu pusanthro lapo.

2.2. Bakalauro baigiamojo darbo lentelių įforminimas

Bakalauro baigiamajame darbe rekomenduojama skaitinę informaciją pateikti lentelėse. Lentelėse pateikiama informacija yra susisteminta, tai leidžia skaitytojui lengviau ją suprasti. Lentelės yra numeruojamos ištiesai pradedant 1 lentele. Tekste būtina pateikti nuorodą į lentelę, pavyzdžiui, (žr. 2 lentelę). Žodis „lentelė“ nėra trumpinamas. Jeigu nuoroda yra sakinio viduryje, žodis „lentelė“ netrumpinamas. Pavyzdžiui, „Kaip parodyta 1 lentelėje...“.

1 lentelė. Veiksnių, lemiančių komercinių bankų veiklos konkurencingumą, svoriai

Veiksny	Svoris, apskaičiuotas remiantis neraiškiaisiais skaičiais	Tikrinis vektorius	Svoris, apskaičiuotas remiantis neraiškiaisiais skaičiais	Tikrinis vektorius
Banko paslaugų prieinamumas	(0,045; 0,061; 0,085)	0,000	(0,045; 0,062; 0,088)	0,000
Įkainiai	(0,071; 0,102; 0,150)	0,000	(0,012; 0,015; 0,019)	0,000
Klientų pasitenkinimas <i>offline</i> paslaugomis	(0,086; 0,119; 0,165)	0,000	(0,071; 0,103; 0,149)	0,000
Klientų pasitenkinimas <i>online</i> paslaugomis	(0,036; 0,050; 0,069)	0,000	(0,054; 0,079; 0,114)	0,000
Banko patikimumas	(0,167; 0,233; 0,322)	0,272	(0,171; 0,235; 0,324)	0,273
Reklama	(0,055; 0,078; 0,122)	0,000	(0,070; 0,101; 0,146)	0,000
Privilegijos lojaliems klientams	(0,061; 0,091; 0,134)	0,000	(0,105; 0,145; 0,201)	0,029
Klientų pasitikėjimas komerciniu banku	(0,190; 0,265; 0,368)	0,728	(0,188; 0,259; 0,356)	0,697

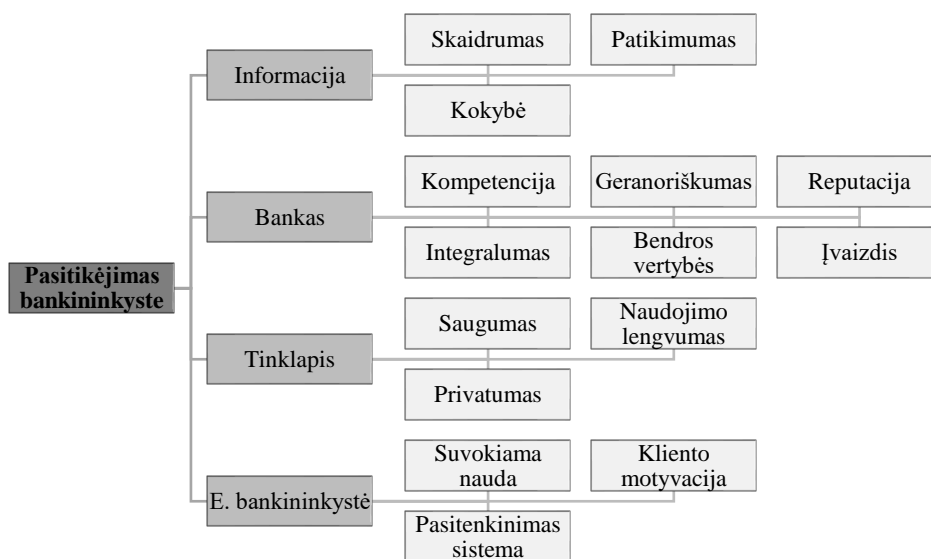
Šaltinis: sudaryta autorės

Įforminant lentelę, būtina nurodyti jos eilės numerį ir pavadinimą. Lentelės antraštė rašoma prieš lentelę, tai yra lentelės viršuje. Lentelės antraštė pradedama rašyti lentelės eilės numeriu o tada rašomas žodis “lentelė” po kurio dedamas taškas. Po taško rašomas lentelės pavadinimas pradedant didžiąja raide, po lentelės pavadinimo taškas nededamas. Lentelės antraštei naudojamas Times New Roman šriftas, 11 *pt*, lygiuotė – pagal kairiąją puslapio kraštą (angl. *Align Left*), paryškintas šriftas (angl. *Bold*). Prieš antrašte ir po šaltinio turi būti paliktas tarpas.

Svarbu paminėti, kad prie lentelės būtina nurodyti šaltinį. Šaltinis nurodomas po lentele. Jeigu lentelė yra sudaryta autoriaus (-ės), tai rašoma „Šaltinis: sudaryta autoriaus (-ės)“. Jeigu šaltinis yra straipsnis, knyga ar kitas bibliografinis šaltinis, tai nurodomas to šaltinio autorius ir metai. Jeigu lentelė yra sudaryta autoriaus (-ės), tačiau remiantis tam tikru šaltiniu, tai būtina nurodyti tą šaltinį. Pavyzdžiui, „Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Smith (2018)“. Jeigu šaltinių, kuriais buvo remtasi, yra keli, jie yra atskiriami kableliu. Pavyzdžiui, „Šaltinis: sudaryta autoriaus (-ės), remiantis Čekanavičiumi et al. (2015), Samuel et al. (2017)“. Pažymėtina, kad šaltinio įrašo dydis – 10 *pt*, lygiuotė – pagal kairiąją kraštą. Po šaltiniu turi būti paliktas vienos eilutės tarpas.

2.3. Bakalauro baigiamojo darbo paveikslų įforminimas

Bakalauro baigiamajame darbe kai kurią informaciją (pvz.: schemas, organizacijos struktūrą ir pan.) tikslinga pateikti paveikslų pavidalu. Paveikslai, kaip ir lentelės, yra numeruojamos ištiesai pradedant 1 paveikslu. Tekste būtina pateikti nuorodą į paveikslą, pavyzdžiui, (žr. 3 pav.). Žodis „paveikslas“ trumpinamas tik tuomet, jeigu nuorodą į jį yra skliausteliuose sakinio gale. Jeigu nuoroda yra sakinio viduryje, žodis „paveikslas“ netrumpinamas. Pavyzdžiui, „Kaip galima matyti iš 2 paveikslo...“. Žemiau, kaip pavyzdys, yra pateiktas paveikslas su antrašte.

1 pav. Pasitikėjimą internetine bankininkyste lemiantys veiksniai ir jų subveiksniai

Šaltinis: sudaryta autorės

Įforminant paveikslą, reikia nurodyti jo eilės numerį ir pavadinimą. Paveikslo antraštė rašoma po paveikslu, tai yra paveikslo apačioje. Paveikslo antraštė pradedama rašyti paveikslo eilės numeriu, o tada rašomas žodis „pav.“ po kurio dedamas taškas. Po taško rašomas paveikslo pavadinimas pradedant didžiąja raide, po paveikslo pavadinimo taškas nededamas. Paveikslo antraštei naudojamas *Times New Roman* šriftas, 11 pt, lygiuotė – centruota (angl. *centre*), paryškintas šriftas (angl. *Bold*) Po antrašte turi būti nurodytas šaltinis. Po šaltinio yra paliekamas vienos eilutės tarpas.

Pažymėtina, kad paveikslo šrifto dydis gali svyruoti nuo 8 pt iki 11 pt.

2.4. Bakalauro baigiamojo darbo formulių įforminimas

Bakalauro baigiamajame darbe studentas atlieka tam tikrus skaičiavimus, todėl būtina pateikti formules, kurios skaičiavimams naudojamos. Žinoma, dažniausiai skaičiavimai atliekami kompiuterinių programų pagalba (pvz.: *SPSS*, *R*, *Python*, *Excel* ir kt.), tačiau statistinės programos vis tiek atlieka skaičiavimus pagal užprogramuotas formules ir tas visas formules reikia pateikti ir aprašyti. Formulių pateikimas ir paaiškinimas yra svarbus, nes parodo studento įsigilinimą į dalyką bei supratimą.

Formulėms pateikti yra naudojamos formulėms rašyti atitinkamos funkcijos. Tam, kad parašytumėte formulę *Word* programoje reikia atlikti tokius veiksmus: *Insert* → *Equation*. Formulės pateikiamos tik naudojant šią funkciją, tai yra kaip įprastą tekstą formulių pateikti negalima.

Formulė yra numeruojamos ištiesai, tai yra pradedant pirma formule. Tekste būtinai reikia pateikti nuorodą į formulę, pavyzdžiui, (žr. (2) formulę.). Kaip pastebėjote, formulės numeris yra paimtas į skliaustelius. Jeigu nuoroda į formulę yra sakinio viduryje, nuorodą rašoma taip: „Kaip galima matyti iš (2) formulės...“. Žemiau yra formulės pateikimo tekste pavyzdys.

$$\ln \frac{\mathbb{P}(Y=1)}{\mathbb{P}(Y=0)} = a_0 + a_1x_1 + \dots + a_nx_n, \quad (1)$$

čia:

Y – priklausomas kintamasis;

$Y = 1$ – kontrolinė kategorija;

$Y = 0$ – kontrolinė kategorija;

a_0 – pastovus dydis (konstanta);

a_1, a_2, \dots, a_n – nepriklausomojo kintamojo koeficientas;

x_1, x_2, \dots, x_n – nepriklausomi kintamieji.

Parašius formulę po jos dedamas kablelis ir rašomas formulės numeris. Kaip galima matyti iš pavyzdžio, formulė yra rašoma lapo viduryje, o numeris prie dešinio krašto. Po formule būtina paaiškinti visus formulėje naudojamus žymėjimus. Tam yra rašomas žodelis „čia“ (iš mažosios raidės), dedamas dvitaškis ir pateikiami visi simboliai su paaiškinimu; kiekvienas simbolis iš naujos eilutės. Po simbolio paaiškinimo dedamas kabliataškis ir po paskutinio – taškas, nurodantis sakinio pabaigą.

Prieš formulę ir po ja yra paliekamas vienos eilutės tarpas, tai padeda išryškinti formulę iš viso teksto (Žitkienė & Mačerinskienė, 2018).

2.5. Naudotos literatūros citavimas

Rašydamas bakalauro baigiamąjį darbą studentas turi remtis moksline literatūra bei tinkamai ją cituoti. Netaisyklingas citavimas gali būti pripažintas plagiatu, tad literatūros citavimui studentas turi skirti ypatingą dėmesį. Citavimui būtina naudoti APA (*American Psychological Association 6th edition*) citavimo stilių. Citavimui būtina naudoti automatinio citavimo įrankį (pvz., *Mendeley*), kuriame yra įdiegtas APA citavimo stilius.

Cituojant vieno autoriaus kūrinį, tekste nurodomi autoriaus pavardė ir publikacijos metai. Jeigu citata yra sakinio gale, tuomet autoriaus pavardė ir metai nurodomi skliausteliuose. Pavyzdžiui, (Ladi, 2013). Jeigu autoriaus pavardė minima pačiame sakinyje, tuomet skliaustuose nurodomi tik metai, pavyzdžiui, Ladi (2013).

Cituojant dviejų autorių kūrinį sakinyje, pagrindiniame tekste nurodomos abiejų autorių pavardės per jungtuką „ir“, pvz.: Skvarciany ir Jurevičienė (2017). Jeigu citata yra sakinio gale skliausteliuose, vartojamas ampersandas &, pvz.: (Skvarciany & Jurevičienė, 2017).

Jeigu šaltinio autorių yra nuo trijų iki penkių, pirmąkart nurodomos visos pavardės, prieš paskutinę pavardę rašomas jungtukas „ir“ (jeigu pavardės yra sakinyje) arba „&“ (jeigu citata yra skliausteliuose sakinio gale). Pavyzdžiui, (Côrte-Real, Oliveira, & Ruivo, 2017). Pakartotinai cituojant tą patį šaltinį nurodoma tik pirmo autoriaus pavardė ir „et al.“ užtenka pirmojo autoriaus pavardės ir „et al.“, pvz.: (Côrte-Real et al., 2017).

Detalus citavimo stiliaus aprašymas pateiktas [čia](#).

Rašant akademinis darbus, tuo tarpu ir bakalauro baigiamąjį darbą, svarbu, kad darbe nebūtų plagiatu. Plagiatu išvengimui, svarbu suprasti, kas yra plagiatas. Paul et al. (2015) plagiatą apibrėžia kaip intelektualią vagystę, kurios metu kažkieno darbas yra pristatomas kaip savo. Pecorari (2003) teigia, kad plagiatas yra kažkieno žodžių atkartojimas savo darbe be originalo autoriaus nurodymo. Remiantis Vilniaus Gedimino technikos universiteto akademinės etikos kodekso 17 straipsnio 3 punktu (2015), plagiatas – tai „idėjų, duomenų ar žodžių nusavinimas nenurodant jų autoriaus, t. y. svetimų idėjų pateikimas kaip savų“ (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, 2015). Taigi, plagiatą galima apibrėžti, kaip kitų autorių žodžių, idėjų, minčių pateikimas savo darbe kaip savo, tai yra nenurodant originalaus šaltinio. Dažniausiai plagiatas pasireiškia tokiais atvejais (Vilniaus Gedimino technikos universitetas, 2015):

- *kai svetimas tekstas pateikiamas be citavimo ženklų – kabučių arba kitokio pobūdžio išskyrimo iš viso teksto būdu;*
- *kai perpasakojant arba cituojant svetimą idėją, iliustracinę medžiagą ar duomenis nenurodomas tikslus šaltinis;*

- *nekorektiškas, tendencingas kolegos darbo kritikavimas ir sąmoningas menkinimas dėl asmeninės antipatijos, konkurencijos, politinių ar kitų su vertinamo mokslinio darbo profesionalumu nesusijusių motyvų.*

Tačiau, svarbu pažymėti, kad kitų autorių pateikiamas tekstas turi tam tikrus apribojimus. Visų pirma, negalima cituoti, pavyzdžiui, visos pastraipos ar skyrelio. Darbe studentas turi pateikti tik pagrindinę cituojamo mokslininko mintį, perfrazuojant originalo tekstą. Šaltinis, nurodytas sakinio gale yra priskiriamas tik paskutiniam sakiniui, tai yra sakiniui, po kurio jis (šaltinis) nurodytas.

LITERATŪRA

- Bui, Y. N. (2014). *How to Write a Master's Thesis* (2-asis leid.). Los Angeles | London | New Delhi | Singapore | Washington DC: SAGE Publications Ltd.
- Côrte-Real, N., Oliveira, T., & Ruivo, P. (2017). Assessing business value of Big Data Analytics in European firms. *Journal of Business Research*, 70, 379–390. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2016.08.011>
- Eco, U. (2015). *How to Write a Thesis*. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
- Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
- Kumar, R. (2011). *Research Methodology: A Step-by-Step Guide for Beginners* (3-asis leid.). Los Angeles | London | New Delhi | Singapore | Washington DC: SAGE Publications Ltd.
- Ladi, S. (2013). Europeanizing Greece: The Effects of Ten Years of EU Structural Funds, 1989–1999. *West European Politics*, 36(4), 890–891. <https://doi.org/10.1080/01402382.2013.794563>
- Paul, M., & Jamal, S. (2015). An Improved SRL Based Plagiarism Detection Technique Using Sentence Ranking. *Procedia Computer Science*, 46, 223–230. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2015.02.015>
- Pecorari, D. (2003). Good and original: Plagiarism and patchwriting in academic second-language writing. *Journal of Second Language Writing*, 12(4), 317–345. <https://doi.org/10.1016/j.jslw.2003.08.004>
- Pineteh, E. A. (2013). The Academic Writing Challenges of Undergraduate Students: A South African Case Study. *International Journal of Higher Education*, 3(1), 12–22. <https://doi.org/10.5430/ijhe.v3n1p12>
- Rutkauskas, A. V., Plakys, V., & Sūdžius, V. (2011). *Magistro mokslinis darbas: forma, struktūra ir procesas*. Vilnius, Lithuania: Vilnius Gediminas Technical University. <https://doi.org/10.3846/1198-S>
- Skvarciany, V., & Jurevičienė, D. (2017). Factors affecting personal customers' trust in traditional banking: case of the Baltics. *Journal of Business Economics and Management*, 18(4), 636–649. <https://doi.org/10.3846/16111699.2017.1345784>
- Sūdžius, V., & Plakys, V. (2009). *Verslo vadybos studijų programos baigiamojo bakalauro darbo rengimas ir įforminimas*. Vilnius: Technika.
- Vilniaus Gedimino technikos universitetas. (s.a.). Studijų pakopos, studijų forma, apimtis ir trukmė. Gauta <http://www.vgtu.lt/studijos/studiju-programos/26678?lang=1>
- Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Vilniaus Gedimino technikos universiteto

akademinės etikos kodeksas (2015).

Vilniaus Gedimino technikos Universitetas. (2017). *Vilniaus Gedimino technikos universiteto egzaminų sesijų ir baigiamųjų darbų rengimo bei gynimo organizavimo tvarkos aprašas.*

Žitkienė, R., & Mačerinskienė, I. (2018). *Bakalauro baigiamojo darbo rengimo tvarka.* Vilnius.

Gauta <http://bit.ly/2WmBONw>

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

VERSLO VADYBOS FAKULTETAS

.....KATEDRA

Studento (-ės) vardas, pavardė

BAIGIAMOJO DARBO (PROJEKTO) PAVADINIMAS

(lietuvių ir anglų kalbomis)

Baigiamasis bakalauro darbas

.....studijų programa, valstybinis kodas

..... specializacija

.....studijų kryptis

Vilnius, 20.....

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

VERSLO VADYBOS FAKULTETAS

_____ KATEDRA

TVIRTINU
Katedros vedėjas

(Parašas)

(Vardas, pavardė)

(Data)

Studento (-ės) vardas, pavardė

BAIGIAMOJO DARBO (PROJEKTO) PAVADINIMAS

(lietuvių ir anglų kalbomis)

Baigiamasis bakalauro darbas (projektas)

_____ studijų programa, valstybinis kodas _____

_____ specializacija

_____ studijų kryptis

Vadovas _____
(Pedag. vardas, vardas, pavardė) (Parašas) (Data)

Konsultantas _____
(Pedag. vardas, vardas, pavardė) (Parašas) (Data)

Konsultantas _____
(Pedag. vardas, vardas, pavardė) (Parašas) (Data)

3 PRIEDAS. Baigiamojo bakalauro darbo (projekto) užduoties pavyzdys

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS
VERSLO VADYBOS FAKULTETAS

KATEDRA

.....studijų kryptis

TVIRTINU
Katedros vedėjas

.....studijų programa, valstybinis kodas

.....specializacija

(Parašas)

(Vardas, pavardė)

(Data)

BAIGIAMOJO BAKALAURO DARBO (PROJEKTO)

UŽDUOTIS

.....Nr.

Vilnius

Studentui (-ei)
(Vardas, pavardė)

Baigiamojo darbo (projekto) tema:

.....

.....

patvirtinta 201...m. d. dekanas potvarkiu Nr.

Baigiamojo darbo (projekto) užbaigimo terminas 201...m. d.

BAIGIAMOJO DARBO (PROJEKTO) UŽDUOTIS:

Duomenys:.....

.....

.....

Aiškinamasis raštas:.....

.....

.....

Brėžiniai:.....

.....

.....

Baigiamojo bakalauro darbo (projekto) konsultantai:

.....

(Pedag. vardas, vardas, pavardė)

Vadovas

(Parašas)

(Pedag. vardas, vardas, pavardė)

Užduotį gavau

.....

(Parašas)

.....

(Vardas, pavardė)

.....

(Data)

6 PRIEDAS. Baigiamojo bakalauro darbo (projekto) sąžiningumo deklaracijos pavyzdys

Vilniaus Gedimino technikos universiteto egzaminų sesijų ir baigiamųjų darbų rengimo bei gynimo organizavimo tvarkos aprašo 2011–2012 m. m.
2 priedas

(Baigiamojo darbo sąžiningumo deklaracijos forma)

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETAS

(Studento (-ės) vardas ir pavardė, studento (-ės) pažymėjimo Nr.)

(Fakultetas)

(Studijų programa, akademinė grupė)

**Baigiamojo darbo (projekto)
SAŽINGUMO DEKLARACIJA**

20... m. _____ d.
(Data)

Patvirtinu, kad mano baigiamasis darbas (projektas) tema _____

patvirtintas 20 ____ . _____ d. dekanu potvarkiu Nr. _____, yra savarankiškai parašytas. Šiame darbe (projekte) pateikta medžiaga nėra plagijuota. Tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių citatos pažymėtos literatūros nuorodose.

Prenkant ir įvertinant medžiagą bei rengiant baigiamąjį darbą (projektą), mane konsultavo mokslininkai ir specialistai:

Mano darbo (projekto) vadovas _____

Kitų asmenų indėlio į parengtą baigiamąjį darbą (projektą) nėra. Jokių įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs (-usi).

(Parašas)

(Vardas ir pavardė)